

Ανν- Μαρν ΚΩΞΜΑΝ,
ψυχίατρος ψυχαναλύτρια

Τού βρίσκεται η αλήθεια:

Η αλήθεια για την οποία επιθυμώ να σας μιλήσω σήμερα, είναι αυτή την οποία ο Φρόντ ανέδειξε τη στιγμή που ανακάλυψε το Ασυνείδητο.

Είναι αυτή που εμφανίζει το ασυνείδητο όταν μιλά: αυτήν που ο Φρόντ κατάφερε να ακούσει όταν μπήκε στη διαδικασία να ακούει τους ελεύθερους συνειρμούς των ασθενών του.

Αυτή για την οποία αναρωτιέμαι και σήμερα πού πήγε ...

- Στην οικογενειακή κλίμακα κατ' αρχήν: είναι καλό να πολεμά κανείς ψέματα, μυστικά, ακόμη και τη σιωπή. Το ότι πρέπει να μιλάμε και να τα λέμε όλα : έχει γίνει ημερησία διάταξη για μια ούτως ειπείν ισορροπία. Έχετε όλοι φυσικά μια άποψη σχετικά με τα αποτελέσματα μιας τέτοιας άσκησης...

Την βλέπουμε σε ακραία έκφραση στα «ριάλιτι σόου» της τηλεόρασης, όπου η έκθεση μιας υποτιθέμενης αλήθειας δεν καταφέρνει να κρύψει την βιτρίνα μιας σκοτεινής απόλαυσης.

- Ακόμη γενικότερα, η ανάπτυξη ενός πολιτισμού επονομαζόμενου πολιτισμού της επικοινωνίας, μας οδηγεί μέρα με τη μέρα σε έναν καταιγισμό πληροφοριών, ή χειρότερα στα ρομπότ, τα οποία ως ομιλούντα κουτιά μας «βάζουν σε επικοινωνία», χωρίς να ξέρουμε πλέον με ποιόν, για να μας ξεκόψουν όσο καλύτερα γίνεται από τους όμοιούς μας.
- Το σημαντικότερο είναι ότι όταν οι πολιτικοί ομιλούν μιμούμενοι ως παπαγάλοι τους τεχνοκράτες, επιμένουν στην «διαφάνεια», ώστε όλη η αλήθεια να εμφανίζεται σταθερά , πάνω από τις ραδιουργίες των μεν και των δε.

Τουλάχιστον έτσι έχουν τα πράγματα στη Γαλλία όπου μας επιβάλλουν εις το εξής να υποβάλλουμε τις δραστηριότητές μας κάτω από την αξιολόγηση των ειδικών.

Πιθανώς εσείς εδώ στην Ελλάδα να έχετε ξεφύγει από αυτό το ψέμα: το να είστε κάτω από το μάτι ενός «Μεγάλου Αδερφού»(Μπιγκ-Μπράδερ), να μην μπορείτε τίποτε να κρύψετε από ένα μεγάλο Άλλος, να σας κάνουν να πιστέψετε ότι αυτό θα εγγυηθεί την ευμάρεια και την ασφάλεια του καθενός σας.

Βέβαια, σε ένα εργοστάσιο το να παρακολουθείται κατά τον τρόπο αυτό η λειτουργία των μηχανών εγγυάται ότι αυτές θα δουλεύουν καλύτερα και θα είναι προσοδοφόρες.

Αυτό που είναι φοβερό είναι όταν στο όνομα της αλήθειας προσπαθούμε να μειώσουμε ένα ανθρώπινο υποκείμενο σε αντικείμενο.

Αντίθετα, η αλήθεια δεν υπάρχει, δεν έχει νόημα, παρά μόνο εφόσον είναι άρηκτα συνδεδεμένη με το υποκείμενο.

Το υποκείμενο της δανείζει τη φωνή του ώστε να πραγματοποιήσει την αλληγορία που έχει εκφράσει ο δρ. Λακάν στην προσπάθειά του να συλλάβει την ουσία της αλήθειας. «Εγώ, η αλήθεια..., ομιλώ...»

Αυτό θέλει να πει -(και εδώ παραπέμπω στο κείμενο του Λακάν «Η Επιστήμη και η Αλήθεια» - Γραπτά, σελ.867) «Αυτό θέλει να πει ό,τι έχει απλώς να πει κανείς για την αλήθεια..., πρέπει να ξέρουμε ότι δεν υπάρχει μεταγλώσσα ..., (και ότι) καμία γλώσσα δεν θα μπορούσε να πει την αλήθεια για την αλήθεια».

«η αλήθεια εδραιώνεται απ' αυτό που λέει, και δεν έχει άλλο τρόπο να το κάνει αυτό».

Αυτό αποδυναμώνει όλα τα επιχειρήματα που πρεσβεύουν ότι κατέχουν αποκλειστικά την αλήθεια της αλήθειας: έναν λογικό παραλογισμό.

«Ο Φρόντ ήξερε να αφήσει υπό την ονομασία ασυνείδητου ICS την αλήθεια να μιλήσει» προσθέτει ο Λακάν στο ίδιο άρθρο -και διευκρινίζει «γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το ασυνείδητο, το οποίο το λέει το αληθές για το αληθές, είναι δομημένο σαν μια γλώσσα».

Η αλήθεια μιλά.

Το υποκείμενο μιλά: κάνει έτσι την αλήθεια να μιλήσει, χωρίς αυτό να σημαίνει αναγκαστικά ότι λέει την αλήθεια.

Η ομολογία «εγώ ψεύδομαι» έχει μια πιθανότητα αλήθειας, η οποία υπογραμμίζει τον υποκειμενικό χαρακτήρα αυτής της αλήθειας. Το «εγώ» της εκφοράς: αυτός που εκφέρει τη διατύπωση «εγώ ψεύδομαι» λέει την αλήθεια για το «εγώ» του εκφερομένου που εμφανίζεται στη διατύπωση «εγώ ψεύδομαι». Το υποκείμενο λέει την αλήθεια για τη θέση του ως απατηλού.

Αυτό αποδεικνύει επίσης τον διχασμό του υποκειμένου, ο οποίος αποτελεί τη συνθήκη ώστε το υποκείμενο να πάρει τον λόγο και να μιλήσει.

Πρέπει το «εγώ» να μπορεί να πει «εγώ»...

Η αλήθεια αιτία-συζητά (cause), μας λέει ο Λακάν, παίζοντας με τη διπλή σημασία της λέξης cause στην γαλλική γλώσσα, από το :

causer = ομιλώ, και

causer = είμαι η αιτία κάποιου πράγματος.

Έτσι, ο Λακάν εγκαθιστά έναν δεσμό ανάμεσα στην αλήθεια και την αιτία της ασυνείδητης επιθυμίας. Κάνει την αλήθεια έναν κίνητρο, όχι μια οντότητα περιορισμένη και ακίνητη: αυτή η ψευτο-αλήθεια που θα μπορούσε να λεχθεί ολόκληρη και η οποία, λέει ο Λακάν στο κείμενο *Το ανάστροφο της μηχανάλυσης* «δεν ενδιαφέρει παρά μόνο τους Διοικητές».

Αυτή (η αλήθεια) που μας απασχολεί, είναι αυτή που δημιουργεί αινίγματα και μας κάνει να μιλάμε.

Στο Σεμινάριο 18 (*Για έναν λόγο που δεν θα ήταν προσομοίωση*) της 18 Μαΐου 1971, ο Λακάν υπενθυμίζει ότι «η λειτουργία της ίδιας της γλώσσας είναι να γεννά την πραγματικότητα», δηλαδή να δημιουργεί για το ομιλούν υποκείμενο μια αναφορά στο πραγματικό, βασισμένη σε μια δημιουργία, αυτήν της δικής της «οπτικής γωνίας»: είναι αυτό που τον οδηγεί στην περίφημη έκφρασή του «η αλήθεια έχει δομή φαντασιακής κατασκευής », στο βαθμό

που, όπως μια φαντασική κατασκευή, είναι δημιούργημα, ίδιο του υποκειμένου και καθίσταται το λίκνο του ιδιαίτερου στοιχείου του συμπτώματος, δηλαδή της ιδιαίτερης σχέσης του υποκειμένου με το πραγματικό. Για τον Λακανικό ψυχαναλυτή δεν υπάρχει αλήθεια παρά μόνο ασυνείδητη, και με σημείο αναφοράς το ασυνείδητο του υποκειμένου. Αυτό είναι που δεν μπορεί να καταστήσει τον αναλυτή εξομολογητή, διότι δεν έχει παρά τη δική του υποκειμενική αλήθεια να αντιπαραθέσει σε αυτήν του αναλυομένου. Αυτό ακριβώς είναι που και η δική του ανάλυση τον κάνει να την ξεριζώσει (να την εξαφανίσει), και αυτός ο άγραφος χάρτης της δικής του αλήθειας καθίσταται ο άδειος χώρος, όπου μπορεί να ξεδιπλωθεί η αλήθεια του αναλυομένου.

Παρίσι Νοέμβριος '06